

"Portretul" în opera lui Stefan Jäger

28 mai 1998. S-a mai adăugat un an la distanța care ne desparte de anul nașterii maestrului Stefan Jäger. Pe măsură ce timpul trece, tot mai mult cunoaștem și înțelegem activitatea pictorului, care a trăit peste jumătate de veac la Jimbolia. Rodul muncii sale este astăzi foarte cunoscut și apreciat, atât în țară cât și peste hotare. Cu această ocazie m-am gândit să ne referim, nu la vasta operă care cuprinde tablouri în ulei și acuarelă, schițe, ci la un capitol al ei și anume portretul situat cronologic mai ales între anii 1910-1917. "Portretul" în opera lui Stefan Jäger este titlul expoziției pe care împreună cu soția mea, am reușit s-o deschidem cu această ocazie și deși pot spune cu mândrie că l-am cunoscut, l-am văzut lucrând, nu pot spune cu exactitate câte tablouri a pictat. A pictat multe portrete în acuarelă, în ulei, a desenat în cărbune, tuș, scion, pastel, cretă și se poate spune în toate etapele execuției se putea considera că sunt gata, că se poate oricând lua o lucrare de pe șevalet, pentru că el considera portretul un tot la care apoi adăuga amănunte, schimba ce nu-i plăcea, retușa. Acest lucru reiese din lucrările, din schițele și ultima sa lucrare rămasă neterminată. Toate surprinzând o mare varietate de fizionomii. A încercat să surprindă ce era esențial într-o fizionomie, trăsăturile exterioare, dar și trăirile interioare ale subiectului. El studia discret persoana căreia dorea sau trebuia să-i facă portretul, făcea schițe, preluca cele observate, apoi trecea la executarea portretului. Am afirmat mai înainte că studia persoana căreia dorea sau trebuia să-i facă portretul și vreau să mă explic: nu a pictat doar ce a dorit, ci a fost nevoit să primească comenzi pentru a-și putea câștiga existența și acest lucru a predominat în activitatea sa și nu de puține ori a fost nevoit să taie o lucrare și să folosească hârtia, cartonul sau pânza și pe cealaltă parte. Astfel s-au pierdut opere de o inestimabilă valoare pentru arta și istoria noastră. Dintre acestea doresc să amintesc doar două: "Deportarea șvabilor în Rusia" (despre care știm că mai există doar o variantă la mici dimensiuni în Germania) și "Deportarea în Bărăgan" - ambele de mari dimensiuni și după care nu cunosc să se fi păstrat schițe sau detalii.

Revenind la portretele pictate de Stefan Jäger voi continua prin a arăta că pictorul a acordat o atenție deosebită ochilor. Ochii sunt purtătorii expresiei, "sunt oglinda sufletului cum spunea românul și de aceea au fost întotdeauna redați în lumină (niciodată în umbră), în felul acesta având o mulțime de posibilități de expresie. O mare importanță acordată în operele sale frunții, care în majoritatea cazurilor este luminată uniform pentru a-i putea perfecționa corespunzător forma și surprinderea trăsăturilor ei, contribuie mult la reușita artistică a portretului. Părul este dificil de redat într-o lucrare, dar Stefan Jäger a reușit ca nimeni altul, printr-un reflex de lumină, printr-o tușă mai deosebită să pună în valoare frumusețea lui.

Într-o perioadă când în Europa artiștii treceau de la tehnica de lucru "clar-obscur" la pictura în "plin air" putem să-l socotim pe Stefan Jäger un avangardist, prin folosirea culorii și a tușelor largi păstoase față de tușa lină, folosită în primele portrete și autoportrete. Portretele sale au multă lumină și culoare și în câteva linii a surprins muzica

interioară a sufletului modelului.

Este de remarcat că el, cu finețe, a exagerat puțin trăsăturile specifice, a îngroșat puțin o linie care dorea să sublinieze ceva, fără ca privitorul neavizat să observe ceva. Rareori a dat unui portret doi ochi identici și pentru aceasta explora suveran variațiunile și deosebirile, le surprindea în schițe, le immortaliza în portrete. Ați observat vreodată cum ne urmăresc mișcările și direcția ochii bunicii

din tabloul "Bunicii și nepoata". Dintre multele portrete v-aș sugera să vedeți în primul rând autoportretele sale la diferite vârste, care ne prezintă un bărbat cu ochi vioi, inteligenți, sfredelitori, ochi care știu să "vadă" și să "transpună" pe suport ce văd. Parcă ne dăm seama privind aceste portrete că pictorul era un om tăcut, retras în lumea culorilor, cu puțini prieteni, dar un mare iubitor de oameni, care încerca să înțeleagă lumea în complexitatea ei și mai ales care-i

prețuia frumusețile. Pentru a-l înțelege mai bine pe Stefan Jäger vă invit să vedeți portretele părinților expuse la Casa memorială sub denumirea "Portret de femeie", "Portret de băiat", "Femeie bătrână" și portrete ale personalităților orașului, dar și portrete de oameni simpli care l-au impresionat prin frumusețe și expresivitate. La expoziția comemorativă deschisă în 28 mai vă prezentăm câteva dintre ele după cum urmează: Jeavorski, Vucetich, Deker, Holz, Stocker, Kaudak, Kolbus, Treiz Katarina, Treiz, Undis la care se adaugă și portretele aflate în patrimoniul muzeului: portretul mamei, portretul tatălui, portretul unui bărbat tânăr (Baudenburg) și câteva autoportrete.

Desigur, portretele ocupă un loc important în opera lui Stefan Jäger, la cea de a 121-a aniversare a zilei sale de naștere nu mă pot abține să amintesc câteva din multele teme abordate: tablouri cu subiect istoric la care trebuie să așez în fruntea listei "Venirea șvabilor în Banat" un veritabil "portret" al coloniștilor și cadrul căruia am reușit împreună cu colegul meu, profesorul Hans Karl Gross și cu fotografii Eduard Iancovici să stabilim zonele din care veneau germanii: Pflaz, Elsass-Lothringen, Hessen, Würtemberg, Schwarzwald, Kommissär și Lahn-gegend.

Apoi, "Deportarea", "Prima brazdă" dar și cele inspirate din viața de zi cu zi a șvabilor cum ar fi: muncile câmpului în cele 4 anotimpuri, obiceiurile, jocurile copiilor, flori, peisaje și cu case pe teme, cu 60 de picturi originale, dar și cu multe reproduceri am reușit să prezentăm într-o expoziție la a 120-a aniversare o bună parte din opera maestrului. Toate, pe lângă inestimabila valoare artistică și istorică, au și o mare valoare etnografică deoarece ne fac cunoscute portul și obiceiurile poporului german din această perioadă. La acestea se adaugă peisajele din localitatea noastră și de la marginea ei, locuințele, peisajele industriale care completează informațiile pe care le primim despre istoria Banatului înainte de primul război mondial, între cele două războaie, după al doilea război.

Pictorul a participat în calitate de reporter artistic la primul război mondial, dar personal nu am văzut nici o lucrare din această perioadă de unde trag concluzia că ura războiului. Discutând cu un distins intelectual al orașului despre opera maestrului Stefan Jäger acesta l-a numit "un pictor teluric" și nu referindu-se la culorile folosite de el, ci la subiectele operei lui și sunt de acord cu aceasta.

Prof. Ioan SCHULZ